

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Notesbog 4

Citation: Kierkegaard, Søren: "Notesbog 4", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-not4-txt-shoot-id1843ae0a-36f3-414b-8870-c5f16e29f37a.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

5te Foredrag.

d. 29 Nov.

Kant.

Cartesius †1650 han sagde cogito ergo sum og de omnibus dubitandum est og afgav derved Principet for den nyere protestantiske Subjectivitæt. Ved sin sidste Sætning de omnibus dubitandum est gav han egl. Løsnet, thi hermed betegnede han ingenlunde en Tvivlen om Dette ell. Hiint men om Alt, Alt skulde rokkes, ikke for at forblive i denne fluctu[e]rende Tilstand; men for at paa den Maade det til syvende og sidst Visse maatte blive tilbage som saadant blev nu cogito ergo sum som den absolute Identitæt af Tænken og Væren.

cogito ergo sum.

dette ergo maa ikke være conclusivt; thi da vilde den Sætning være en ufuldendt Slutning, der manglede sin Oversætning omne quod cogitat est; ego cogito; ergo sum; denne Sætning vilde da blive en ny Forudsætning og som saadan alligevel reduceres paa den sidste, ergo er copulativ jeg tænker og er som tænkende. Dette er den eneste Vished jeg beholder tilbage, medens ved enhver anden Tænkning Gjenstanden kan blive udenfor for mig, saa er derimod den Tænkning, hvorved jeg tænker mig selv absolut identisk med min egen Væren.

Det er hell. ikke et empirisk »cogito« i Analogie med jeg føler, jeg gaaer etc; thi det vilde da hell. ikke afgive et speculativt Princip.

Denne Sætning er vel ikke meget indholdsriig; - ; thi tilsidst bliver der jo ikke andet tilbage end den rene, almdl. tænkende Subjectivitæt; men det indeholder Spiren til et heelt System, og det første Moment i den Livsanskuelse, der istedetfor Tradition og Auctoritæt sætter Frihed og Selvbevidsthed. Denne Sætning har derfor samme Dialektik som den at Alt er Msk. Maal. Den vil Intet optage i sig uden hvad der falder sammen med dens egen Selvbevidstheds Bestemmelser. Men derved staaer den Fare for at afslutte sig i den blotte Tænken paa det cogito ergo sum og derved at tabe Objektet. dette Princip kan yttre sig forskjelligt i fE en Spiritualisme fE hos Kant og Fichte; i grov Materialisme; i Mysticisme fE hos Jacob Böhme kort sagt, det kan bevæge sig mellem Faustisk Hoffærdighed og Guds Børns frie Tænkning.

Den engelske Philosophie.

Baco Werulam. Det kunde synes underligt, at den nyere Philosophie i Engelland, der naturligviis ogsaa var væsentlig berørt af den nyere Subjectivitæts-Retning, kunde saa meget gaae ind paa Empirie. Men det var ogsaa en Følge der af; thi Msk. vilde ligesom see med egne Øine, høre med egne Øren, altsaa ogsaa en Modsætning til Tradition.

Locke gjorde nu, og derved repræsenterende det ægte protestantiske Princip, Tænkningen selv til Gjenstand for Tænkning, og nægtede alle aprioriske Anskuelser og førte Alt tilbage paa Erfaring.

[a] »Sjælen er ligesom en tabula rasa; al Viden er et Produkt af Erfaring.«

Hume udførte dette skarpsindigere og besvarede det Spørgsmaal, hvorefter det dog kunde komme at man havde Forestillinger om noget Almeengyldigt og Nødvendigt med at det var Vane og Indbildning. Vilde man sige, fE at Solen gik op imorgen, ell. at Msk var dødeligt, saa var der vel en Sandsynlighed for at Solen vilde staae op og Msk. døe, men ved Vished kunde man dog ingenlunde sige det; naar Een skjød en Kugle af og et Dyr faldt, saa kunde man vel vide begge Facta: Skuddet og Faldet, og man kunde ogsaa sige, at det var rimeligt, at det vilde skee; men at det var nødvendigt kunde man ikke sige (Nexusset er naturligviis utilgjængeligt for Erfaring); men ved saaledes [at] nægte Almeengyldighed og Nødvendighed, Fornuftens egl. Bestemmelser hævede han i Grunden al Tænkning.